

ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԵՎ ՋՐԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Վ. Գ. Խաչատուրյան^{1,2}, Ա. Ա. Մարկոսյան³, Զ. Վ. Զիվանշիրյան², Մ. Կ. Ալավերդյան², Հ. Ա. Մնացականյան²

¹ Երևանի պետական համալսարան

² Շուշիի տեխնոլոգիական համալսարան

³ Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարան

Հանրային ռեսուրսների կառավարման արդյունավետությունը միշտ եղել է կառավարությունների օրակարգում: Հաշվի առնելով Հայաստանի սահմանափակ ռեսուրսների հանգամանքը, այդ խնդիրն ավելի մեծ նշանակություն է ստանում: Հողվածը նվիրված է հանրային ռեսուրսների մաս կազմող ջրային ռեսուրսների կառավարման կադրերի կազմակերպմանը: Այդ առումով առանձնակի ուշադրության է դարձվել համակարգի տնտեսաիրավական կարգավորումներին: Ուսումնասիրությունից պարզվել է, որ ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման ոլորտում ձևավորվել է բացարձակ պետական մենաշնորհ, ինչն էլ հանգեցրել է այդ համակարգերի անարդյունավետ օգտագործման և կառավարման՝ բացառելով տնտեսավարման առաջադիմական ձևերի կիրառումը: Հաշվի առնելով այս հանգամանքը և ի նկատի ունենալով, որ ջրային ռեսուրսները համարվում են պետության բացառիկ սեփականություն, հիմնավորվել է, որ ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման բազմազանությունն այն գործիքն է, որը կարող է էականորեն բարելավել ջրային ռեսուրսների օգտագործման և ջրային համակարգերի կառավարման արդյունավետությունը:

Բանալի բառեր. Հանրային ռեսուրսներ, ջրային ռեսուրսներ, տնտեսաիրավական կարգավորում, ջրօգտագործում, ջրային օրենսգիրք:

Ներածություն

Ջրային ռեսուրսները պետության սեփականություն հանդիսացող կարևորագույն ռեսուրսներից են, որոնց տնօրինման, տիրապետման և օգտագործման իրավունքները սահմանված են ՀՀ ջրային օրենսգրքով [1] (ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2002 թվականի հունիսի 4-ին՝ «Ջրօգտագործողների ընկերությունների և ջրօգտագործողների ընկերությունների միությունների մասին» ՀՀ օրենքի [2] հետ միաժամանակ): ՀՀ ջրային օրենսգիրքը հիմք դրեց և ձևավորեց հանրապետության ջրային (ջրի) հարաբերությունների նոր իրավա-տնտեսական և կազմակերպական համակարգին, որը, բացի նշված օրենսգրքից, իր մեջ ներառում է նաև հետևյալ երեք հիմնադիր օրենքները. «Ջրօգտագործողների ընկերությունների և ջրօգտագործողների ընկերությունների միությունների մասին», «Ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին» [3] և «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» [4] ՀՀ օրենքները:

Խնդրի դրվածքը

Նկատի ունենալով, որ նշված իրավական ակտերը ջրային (ջրի) հարաբերությունների ոլորտի համակարգաստեղծ փաստաթղթեր են, ինչպես նաև այն, որ դրանց ուժի մեջ մտնելուց հետո անցել է ավելի քան 19 տարի, իսկ ոլորտում դեռևս

առկա են բազմաթիվ թերություններ ու բացթողումներ, հիմք ընդունելով ոլորտի բարեփոխումների անհրաժեշտությունը, վերլուծենք այդ փաստաթղթերի իրավա-կիրառական վիճակը, որը հիմք կհանդիսանա հետագա բարեփոխումների համար:

Հետազոտության արդյունքները

Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ՀՀ ջրային օրենսգրքի ընդունումից հետո համակարգի գործունեությունը էապես չի լավացել, ավելացել են համակարգում կատարվող ծախսերը, պարտքերը, միաժամանակ նվազել է կառավարման արդյունավետությունը: Նման իրավիճակի հիմնական պատճառներից մեկն այն է, որ ջրային համակարգերի օգտագործման՝ ՀՀ ջրային օրենսգրքով սահմանված հինգ ձևերից մինչ օրս կիրառվել է միայն ջրային համակարգերի անհատույց օգտագործման իրավունքը, իսկ մնացած չորսը, որոնք պետք է ներդրումներ և կառավարման նոր որակ մտցնեին ջրային համակարգերում և ջուր սպառողներ, ընկերություններ ու պետություն հարաբերություններում, այդպես էլ չեն կիրառվում: Բացառություն է կազմում խմելու ջրամատակարարման ծառայությունների մատուցումը, որն իրականացվում է վարձակալի կողմից, սակայն որը նույնպես չի կարելի գնահատել որպես արդյունավետ, հատկապես եթե նկատի ունենանք խմելու ջրի կորուստների բարձր մակարդակը:

Այսպես, Հայաստանում առկա ոռոգման կառուցվածքների հիմնական մասը կառուցվել է դեռևս խորհրդային տարիներին և ունի մաշվածության բարձր աստիճան: Հայաստանի Հանրապետության ջրամատակարարման համակարգերը շահագործվում են 15-50 տարի, և դրանց մեծ մասը գտնվում են տեխնիկապես ոչ բավարար վիճակում և ներկայումս կորուստները ջրամատակարարման համակարգում կազմում են շուրջ 80 տոկոս: Ուստի ներկայում գործող համակարգից դժգոհ են բոլորը՝ ջրօգտագործողները, համակարգի ընկերությունները, պետությունը (աղ. 1):

Աղյուսակ 1

Ջրառը և ջրօգտագործումը Հայաստանի Հանրապետությունում, մլն. մ³

	2015	2016	2017	2018	2019
Ջրառը, ընդամենը	3 271.7	3 181.9	2 865.4	2 714.4	2 865.4
այդ թվում՝ ստորգետնյա աղբյուրներից	1 304.5	1 136.3	1 154.5	1 191.6	1 294.3
Ընդամենը օգտագործվել է ջուր	2 533.1	2 469.9	2 040.0	1 926.5	2 123.7
այդ թվում՝ ըստ կարիքների					
Խմելու	96.5	107.7	107.6	185.1	127.7
Արտադրական, կոմունալ տնտեսության և շինարարության	153.3	145.4	225.2	141.4	141.7
Գյուղատնտեսության, ձկնաբուծության և անտառտնտեսության	2 283.3	2 216.8	1707.2	1 600.0	1 854.3
Ընդհանուրի նկատմամբ, %	100	100	100	100	100
այդ թվում՝ ըստ կարիքների					
Խմելու	4	4	5	10	6
Արտադրական, կոմունալ տնտեսության և շինարարության	6	6	11	7	7
Գյուղատնտեսության, ձկնաբուծության և անտառտնտեսության	90	90	84	83	87

Աղբյուրը. ՀՀ ԱՎԿ, Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք 2020, էջ 238:

Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգիրք. ՀՀ ջրային օրենսգիրքը, առանց չափազանցության, կարելի է համարել երրորդ հանրապետության կարևորագույն օրենսգրքերից մեկը, քանի որ այդ օրենսգրքով է կանոնակարգվում թերևս Հայաստանի Հանրապետության ամենաարժեքավոր և անփոխարինելի այնպիսի ռեսուրսը, ինչպիսին ջուրն է, առանց որի չի կարող գոյատևել թեկուզ մեկ օր ոչ միայն երկրի տնտեսությունը, այլ նաև՝ բնակչությունը: Այլ կերպ ասած, օրենսգրքով կարգավորվող հարաբերությունները վերաբերում են ողջ հանրապետության կենսագործունեությանը:

ՀՀ ջրային օրենսգրքի (հոդված 6) նպատակն է. ազգային ջրային պաշարի պահպանությունը, օգտագործելի ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության պահանջների բավարարման, շրջակա միջավայրի էկոլոգիական կայունության ապահովման, ինչպես նաև օրենսգրքի խնդիրների լուծման համար իրավական հիմքերի ապահովումը: Ելնելով նշված նպատակից ջրային օրենսգիրքը ձևավորվել է որպես փոխշաղկապված մասերի (գլուխների) կուռ ամբողջականություն, որոնց կիրարկումն ու գործադրումը, հատկապես ժամանակի մեջ, պետք է ընթանար օրգանական և տրամաբանական հաջորդականության մեջ:

Սակայն, ինչպես վկայում է ջրային օրենսգրքում կատարված փոփոխությունների և լրացումների ուսումնասիրությունը (աղ. 2), դրանք բազմաթիվ են և շատ դեպքերում խախտել են ջրային օրենսգրքի գործադրման ոչ միայն ժամկետայնությունը, այլև նկատելիորեն նվազեցրել են օրենսգրքով նախատեսված միջոցառումների արդյունավետությունը:

Կատարված փոփոխությունների և լրացումների ուսումնասիրությունը վկայում է, որ ամենից շատ փոփոխություններ և լրացումներ կատարվել են օրենսգրքի հոդված 121-ում (Անցումային դրույթներ): Թեև նշված հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված է, որ մինչև 2004 թվականի հուլիսի 1-ը ջրային հարաբերություններում իրավունքի նորմեր պարունակող իրավական ակտերը պետք է համապատասխանեցվեն օրենսգրքին, իսկ մինչև ջրային հարաբերություններում իրավունքի նորմեր պարունակող օրենքները և այլ իրավական ակտերը օրենսգրքին համապատասխանեցնելը դրանք կիրառվում են այնքանով, որքանով չեն հակասում օրենսգրքին, սակայն անցումային դրույթներով նախատեսված, օրենսգրքի գործարկումն ապահովող գրեթե բոլոր իրավական ակտերն ընդունվել են ժամկետների անհարկի էական ուշացումներով և ձգձգումներով, կամ էլ ընդհանրապես չեն ընդունվել, դրանով իսկ «անգործունակ» դարձնելով ջրային օրենսգիրքը: Բերենք ընդամենը մի քանի օրինակ:

Այսպես, ջրային օրենսգրքի հոդված 121-ի 4-րդ մասի համաձայն ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին ՀՀ օրենքի նախագիծը պետք է ՀՀ կառավարության կողմից ՀՀ Ազգային ժողով ներկայացվեր վեց ամսվա ընթացքում, սակայն ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին ՀՀ օրենքը ընդունվել է միայն 2005թ.-ի մայիսի 3-ին: Ջրային օրենսգրքի նույն հոդվածով նախատեսված էր նաև ջրի ազգային ծրագրի մասին օրենքի նախագծի քննարկում՝ մեկ տարվա ընթացքում, սակայն ջրի ազգային ծրագրի մասին ՀՀ օրենքը ընդունվեց 2006թ.-ի նոյեմբերի 27-ին:

Աղյուսակ 2

**Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգրքում
կատարված փոփոխությունները և լրացումները**

N	Փոփոխությունների և լրացումների թվականը	Ընդամենը	որից			
			քանակը	հոդված(ներ)ը	քանակը	հոդված(ներ)ը
	31.03.2003	2	1	121	1	121
	04.11.2003	1	-	-	1	121
	18.11.2003	1	1	121	-	-
	25.12.2003	8	7	38, 39, 43, 44, 46, 79, 14, 121	1	79.1
	22.11.2004	1	1	121	-	-
	08.12.2004	1	1	121	-	-
	08.12.2004	5	5	121	-	-
	20.05.2005	1	1	121	-	-
	20.05.2005	3	2	121	1	121
	21.02.2007	1	-	-	1	79.1
	16.11.2009	1	1	33	-	-
	03.10.2011	2	1	33	1	8
	24.10.2011	11	4	13, 61, 9-րդ գլխի անվանում, 71	7	1, 14, 49, 55.1, 61.1, 61.2, 71.1
	19.06.2013	1	1	33	-	-
	23.06.2015	36	31	1, 5, 12, 14, 19, 20, 36, 38-43, գլուխ 5.1 (47.1- 47.3), 48, 56, 57, 58, 59, 62, 73, 78, 79, 79.1, 114, 118, 121	5	1, 47.1, 47.2, 47.3, 121
	21.12.2015	16	6	1, 8, 10, 19, 30, 33	10	19.1, 19.2, 25.1, 30.1, 30.2, 32, 34, 37.1, 37.2, 37.3
	29.06.2016	1	1	78	-	-
	17.11.2017	3	2	10, 37.1	1	37.1
	23.03.2018	3	3	63, 64, 64	-	-
	02.03.2018	16	13	1, 4, 113, 14, 19.1, 25.1, 39, 68, 75, 78, 101, 103, 104	3	62.1, 62.2, 62.3
	21.03.2018	1	-	-	1	10
	16.12.2016	1	1	93	-	-
	23.03.2018	3	1	12	2	1.1, 3
	19.06.2019	3	2	30.2, 92	1	1
	28.06.2019	2	1	33	1	30.1

Աղյուսակը կազմվել է հեղինակների կողմից Հայաստանի իրավական տեղեկատվական համակարգում (www.arlis.am) առկա ՀՀ ջրային օրենսգրքում կատարված փոփոխությունների և լրացումների ուսումնասիրության հիման վրա:

Խմելու ջրի մասին օրենքի նախագիծը, որը համաձայն ՀՀ ջրային օրենսգրքի հոդված 121-ի 4-րդ մասի պետք է ՀՀ Ազգային ժողովի քննարկմանը ներկայացվեր երկու տարվա ընթացքում (հետագայում այդ ժամկետը փոփոխվեց՝ սահմանելով չորս տարի), մինչ օրս չի ընդունվել:

Առանձնակի կարևորության և քննարկման նյութ է ՀՀ ջրային օրենսգրքի 6-րդ գլուխը՝ Պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի օգտագործումը և կառավարումը, որտեղ նախատեսված են ջրային համակարգերի օգտագործման հետևյալ հինգ ձևերը՝

1) հավատարմագրային կառավարման հանձնելու միջոցով (որը կանոնակարգվում է օրենսգրքի հոդվածներ 50-52-ով և ջրային համակարգերը հավատարմագրային կառավարման հանձնելու ընթացակարգը նկարագրող ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի 9-ի N 81-Ն որոշմամբ),

2) կոնցեսիայի պայմանագրով (որը կանոնակարգվում է օրենսգրքի հոդված 53-ով և ջրային համակարգերի վերաբերյալ կոնցեսիոն պայմանագրերի կնքման ընթացակարգը նկարագրող ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի 30-ի N 245-Ն որոշմամբ),

3) առևտրային կազմակերպության ստեղծմամբ (որը կանոնակարգվում է օրենսգրքի հոդված 54-ով),

4) վարձակալությամբ (որը կանոնակարգվում է օրենսգրքի հոդված 55-ով և ջրային համակարգերը մասնավոր անձանց վարձակալական հիմունքներով տրամադրելու ընթացակարգը նկարագրող ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի 30-ի N 243-Ն որոշմամբ),

5) գույքի անհատույց օգտագործման պայմանագրով (որը կանոնակարգվում է օրենսգրքի հոդված 55.1-ով):

Ջրային համակարգերի օգտագործման վերը նշված ձևերի բազմազանությունը նպատակ է ունեցել ջրային հարաբերությունների ոլորտը ապահովել կառավարման առաջադիմական եղանակներով, կառավարողների պատասխանատվության, ստանձնած պարտավորությունների կատարման համար պատասխանատվություն կրելու աստիճանի բարձրացման հնարավորություններով, ինչպես նաև այս ոլորտում ներդրումային ռեսուրսների ներգրավումը:

Գործնականում այս ամենը չի իրականացվել և, ըստ էության, խաթարվել է ՀՀ ջրային օրենսգրքի 6-րդ գլխի տնտեսավարման 5 ձևերից 4-ի իրականացումը, նախապատվությունը հիմնականում տալով ջրային համակարգերի կառավարման անհատույց օգտագործման ձևին, որը ՀՀ ջրային օրենսգրքի ընդունման պահին (2002թ.-ին) նախատեսված չի էլ եղել օրենսգրքով (նախատեսված են եղել վերը նշված առաջին 4 ձևերը): Գույքային իրավունքների փոխանցման այս ձևն ավելացվել է 2011թ.-ի հոկտեմբերի 24-ին ՀՀ ջրային օրենսգրքում (<O-273-Ն) կատարված լրացմամբ, երբ օրենսգրքի 49-րդ հոդվածի առաջին մասը լրացվել է նոր՝ 5-րդ կետով, որը նախատեսում է ջրային համակարգերի գույքի անհատույց օգտագործման պայմանագրերի կնքումը: Այս պարագայում անհասկանալի է մնում, թե ջրային համակարգերը շուրջ տասը տարի ինչպես են կառավարվել, եթե չեն կիրառվել ջրային համակարգերի կառավարման օրենսգրքով նախատեսված եղանակները:

Ջրային համակարգերի օգտագործման իրավունքների փոխանցման վերը նշված գործընթացն «իրականացվել է» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումներով: Այսպես, ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի 9-ի «Պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգը հավատարմագրային կառավարման հանձնելու կարգը հաստատելու մասին» N 81-Ն, ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի

30-ի «Պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի օգտագործման իրավունքի վարձակալությամբ փոխանցման կարգը հաստատելու մասին» N 243-Ն և ՀՀ կառավարության 2003թ.-ի հունվարի 30-ի «Պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի օգտագործման իրավունքը կոնցեսիայի պայմանագրով փոխանցելու կարգը հաստատելու մասին» N 245-Ն բոլոր երեք որոշումներում, որոնք ընդունվել են ի կատարումն ՀՀ ջրային օրենսգրքի, նախատեսված է եղել 2-րդ կետ, ըստ որի ՀՀ կառավարությանն առընթեր ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի նախագահը ՀՀ պետական գույքի կառավարման նախարարի հետ համատեղ 4-ամսյա ժամկետում ՀՀ կառավարություն պետք է ներկայացնեի հավատարմագրային կառավարման հանձնելու, վարձակալական հիմունքներով կամ կոնցեսիոն պայմանագրերով փոխանցման ենթակա պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի (դրանց մասերի) ցանկը՝ դասակարգելով ըստ առաջնահերթության:

Սակայն նշված դասակարգումն անելու և ՀՀ կառավարությանը առաջարկություններ ներկայացնելու փոխարեն 2004թ.-ի հունվարի 15-ին ընդունված ՀՀ կառավարության N 9-Ն որոշմամբ ուժը կորցրած ճանաչվեցին վերոնշյալ երեք որոշումների 2-րդ կետերը՝ թողնելով որոշումների կայացման մեծ անորոշություն և դրանով իսկ բացառելով ջրային համակարգերի օգտագործման իրավունքների փոխանցման ու տնտեսավարման առաջադիմական ձևերի կիրառումը:

Այսպիսով, կարելի է միանշանակ պնդել, որ ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման ոլորտում ձևավորվել է բացարձակ պետական մենաշնորհ, ինչն էլ հանգեցրել է այդ համակարգերի անարդյունավետ օգտագործման և կառավարման՝ բացառելով տնտեսավարման առաջադիմական ձևերի կիրառումը: Եվ եթե նկատի ունենանք, որ ջրային ռեսուրսները համարվում են պետության բացառիկ սեփականություն, ապա կարծում ենք, որ ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման բազմազանությունն այն գործիքն է, որը կարող է էականորեն բարելավել ջրային ռեսուրսների օգտագործման և կառավարման արդյունավետությունը: Ուստի, պահպանելով պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման ՀՀ ջրային օրենսգրքով սահմանված բազմազանությունը, պետք է շարունակել դրանց գործնական կիրառումը՝ ուղղելով կառավարության կողմից այդ ոլորտում թույլ տրված սխալները, ինչպես նաև թույլ տալով այդ համակարգերի կառավարման ոլորտում մասնավոր կապիտալի ներգրավումն ու կառավարման նոր ձևերի կիրառումը: Այդ նպատակով առաջարկվում է ՀՀ ջրային օրենսգրքում ավելացնել ջրային համակարգերի օգտագործման իրավունքի փոխանցման նոր ձևեր (6) կառուցում – տիրապետում – կառավարում – փոխանցում (BOOT) ծրագրերի իրականացման նպատակով, և 7) կառուցում – կառավարում – տիրապետում կամ կառուցում – վարձակալում – տիրապետում ծրագրերի իրականացման նպատակով, որոնք կապահովեն կառավարման բարելավում, մասնավոր սեփականության մուտք տվյալ համակարգերում, դրանով իսկ ապահովելով մրցակցություն, ինչը կարող է էականորեն նպաստել իրավիճակի բարելավմանը:

Վերը նշված ճանապարհով պետական սեփականություն հանդիսացող ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման բարեփոխմանը էականորեն կարող է նպաստել 2019թ.-ի հունիսի 28-ին ընդունված «Պետություն-մասնավոր գործընկերության

մասին» ՀՀ օրենքը, իսկ ելնելով ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման առանձնահատկություններից, անհրաժեշտության դեպքում նաև այդ մասին նշելով ջրային օրենսգրքում: Նման դեպքերում կառավարությունը կարող է սահմանել պետություն-մասնավոր գործընկերության առանձնահատկությունները, ելնելով այս կամ այն գործարքի իրականացման նրբություններից:

Եզրակացություն

Առաջարկվող մոտեցումները կնպաստեն ջրային ռեսուրսների ու ջրային համակարգերի ոլորտում կառավարման ձևերի բազմազանությանը և դրա հետևանքով պետական մենաշնորհի սահմանափակմանը, ինչը կհանգեցնի ուսումնասիրվող համակարգում սեփականության տարբեր ձևերի և համակարգերի մրցակցությանը: Սա լավագույն ճանապարհն է ջրային ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործումը ապահովելու և ջրային համակարգերի կառավարումը նվազագույն ծախսերով իրականացնելու համար: Ջրային համակարգերի օգտագործման և կառավարման տարբեր ձևերի ներդրման անհրաժեշտությունը (այդ թվում՝ գործառույթների փոխանցումը համայնքներին) կառաջանա օրենսդրական փոփոխությունների կիրառման արդյունքում:

Գրականություն

1. Հայաստանի Հանրապետության ջրային օրենսգիրք, ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2002թ. հունիսի 4-ին, ՀՕ-373-Ն: Փոփոխություններով և լրացումներով տարբերակը //Հայաստանի իրավական տեղեկատվական համակարգի պաշտոնական՝ www.arlis.am կայքում:

2. «Ջրօգտագործողների ընկերությունների և ջրօգտագործողների ընկերությունների միությունների մասին» ՀՀ օրենք, ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2002թ. հունիսի 4-ին, ՀՕ-374-Ն: Փոփոխություններով և լրացումներով տարբերակը //Հայաստանի իրավական տեղեկատվական համակարգի պաշտոնական՝ www.arlis.am կայքում:

3. «Ջրի ազգային քաղաքականության հիմնադրույթների մասին» ՀՀ օրենք, ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2005թ. մայիսի 3-ին, ՀՕ-96-Ն, //Հայաստանի իրավական տեղեկատվական համակարգի պաշտոնական՝ www.arlis.am կայքում:

4. «Ջրի ազգային ծրագրի մասին» ՀՀ օրենք, ընդունվել է ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից 2006 թ. նոյեմբերի 27-ին, ՀՕ-323-Ն: Փոփոխություններով և լրացումներով տարբերակը //Հայաստանի իրավական տեղեկատվական համակարգի պաշտոնական՝ www.arlis.am կայքում:

УДК - 556:627.1:34.1

О НЕОБХОДИМОСТИ УЛУЧШЕНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВОДНЫМИ РЕСУРСАМИ И ВОДНЫМИ СИСТЕМАМИ

В.Г.Хачатурян^{1,2}, А.А.Маркосян³, Д.В.Дживанширян², М.К.Алавердян², Э.А.Мнацаканян²

¹ *Ереванский государственный университет*

² *Шушинский технологический университет*

³ *Армянский государственный экономический университет*

Эффективность управления общественными ресурсами всегда являлась повесткой дня всех правительств. Учитывая ограниченные ресурсы Республики Армения этот вопрос приобретает более важное значение. Статья посвящена проблеме совершенствования управления водными ресурсами, которые являются частью общественных ресурсов. В связи с этим, особое внимание было уделено экономико-правовому регулированию водных ресурсов. Исследование показало, что установлена абсолютная государственная монополия в области использования водных систем и управления ими, что привело к неэффективному использованию и управлению водными системами, исключая возможность использования передовых методов управления. Учитывая это, а также то обстоятельство, что водные ресурсы считаются исключительной собственностью государства, в статье обосновывается, что разнообразие в использовании и управлении водными ресурсами является инструментом, который может значительно повысить эффективность управления водными ресурсами и водными системами.

Ключевые слова: Общественные ресурсы, водные ресурсы, экономико-правовое регулирование, водопользование, водный кодекс.

UDC - 556:627.1:34.1

ON THE NEED TO IMPROVE THE MANAGEMENT OF WATER RESOURCES AND WATER SYSTEMS

V.G.Khachaturyan¹, A.A.Markosyan³, J.V.Jivanshiryan², M.K.Alaverdyan², H.A.Mnatsakanyan²

¹ *Yerevan State University*

² *Shushi University of Technology*

³ *Armenian State University of Economics*

The effectiveness of public resource management has always been on the agenda of all governments. Given the limited resources of a country like Armenia, this issue is even more important. The article is fully devoted to the problem of improving the management of water resources, which are part of public resources. In this regard, special attention was paid to the economic and legal regulation of the system of water resources. The study showed that an absolute state monopoly was established in the use and management of water systems, which led to inefficient use and management of these systems, excluding the possibility of using advanced management methods. Given this fact, and also that water resources are considered the exclusive property of the state, the article substantiates that diversity in the use and management of water resources is a tool that can significantly improve the efficiency of water resources management.

Key words: Public resources, water resources, economic and legal regulations, water use, water code.

Ներկայացվել է՝ 16.11.2020թ.

Գրախոսման է ուղարկվել՝ 17.11.2020թ.

Երաշխավորվել է տպագրության՝ 11.12.2020թ.